

OTRZEĆ (54) *vb pf*

o jasne, e pochylone.

inf otrzeć (13); -é- (1), -(e)- (12). \diamond *fut* 2 sg otrzesz (2). \diamond 3 sg otrze (9). \diamond 3 pl otrą (1). \diamond *praet* 2 sg m otarłeś (2). \diamond 3 sg m otarł (7). *f* otarła (2). \diamond *imp* 2 sg otrzy, otrzyż (6). \diamond 2 pl otrzycie (1). \diamond *con* 1 sg m bych otarł (1). *f* bych otarła (1). \diamond 2 sg m byś otarł (3). \diamond 3 sg m by otarł (1). \diamond *part praet act* otarszy (3) *KromRozm II*, *SienLek*, *RejZwierc*, otarłszy *FalZioł* (2).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI(XVIII) – XVIII w.

1. *Usunąć coś przez wycieranie [w tym: co (15)] (16)* : Widzę krew na oblicze iego plynązą/ a dofiadz niemogę/ iijżbych ią otarła. *OpecŻyw* 148v, 142; on len któryś tám wetkał w ránę wymuy dnia trzeciego/ á otáršy ropę/ połyř prochém z czemierzycy biały *SienLek* 171, 58; *BudBib* I 199d *marg.*

otrzeć z kogo, z czego (4): tedy potym możeř zafię ten oleiek z rany otrzeć *FalZioł* V 107; *SienLek* 190v; Sokrates gdy karał Demetriuřá z gniewu á z nierozmyřnych pořteřkow iego/ rozgniewawřy řie plunął mu Demetrius miedzy oczy. A ten mu řtoiąc powiedział: řż wolę ia tho od ciebie odnieř á otrzeć to s twarzy řwoiey/ kilobych iedno otarł niepotrzebne řprawy z vmyřtu twego. *RejZwierc* 81; *BudBib* 3.Reg 20/42.

Zwrot: »otrzeć proch« (1): A (on) wnet otarł proch z oczu řwych [*amoverit pileum ab oculis suis*]/ y poznał go krol Izraęłki ře ieft z prorokow. *BudBib* 3.Reg 20/42.

Przen [w tym: z kogo, z czego (6)] (7) : *RejKup* ř5v; Iedno ty odwroć moy Pánye oblicze twe řwyęte/ Od grzechow mych ktore zemną z dawná řą zácęte/ Owřřem řam řacź ze mnie otrzeć wřřytki niepráwořci *LubPs* N4, Y5; A to naprzod řobie przekłáda [*człowiek pokutujący*]/ áby grzech zgłáđził/ y wřřyřtkę zmáęę y winę z duřze řwey otarł. *KuczbKat* 195; *RejZwierc* 81; *SkarŻyw* 546; O řłodki Iezu/ [...] á řacź otrzeć z řercá mego/ cokolwiek rozumieř być cudzego/ á nieprzyřtoynego. *LatHar* 25.

2. *Oczyřcić coś przez wycieranie [w tym: co (10)] (12)* : *FalZioł* V 27; Y řciána cźářem pyęknie mářlowana bywa/ A kiedybyř ią otarł áli wnet cźyřwiwa. *RejWiz* 91; *SienLek* 167v; Abowiem ieflibyř teź ták w řobie nie w obycźáioch ozdobnego do domu nie przyniořł/ tylko to coś widał/ tedy rownie iákobyř we źwierciáđło pářrzył/ á vmuřkawřy řie/ á popráwiwřy řobie řzuprinki/ á otáršy gdzie brudno/ wnet mářlo odřzedřy wřřyřtkiegobyř źápomniał. *RejZwierc* 24; *Abwiřchen*. Otrzeć. Tergere, detergere, abstergere. *Calag* 7a.

Zwrot: »z prochu otrzeć« (2): řż on wam křyęęzey křyęęgi piřmá řwyętego z prochu/ ktorym byřy od wyřla lat przypáđły/ otarł *KromRozm I L*; *ModrzBazBud* ř6v.

W przen (5) :

Zwroty: [»otrzeć czořo« = *pozbyć się wřřyřdu*: á nie řromocćie ich/ bo áczkolewiek nie řą pobořni/ á wřřákořz wřřyřdzą řie iáwnie źłocři płodźci. Ale iefli ie wezmiećie ná zęby/ tedyć otrą czořá/ á iáwnie bes wřřyřdu nieřłáchetnoř páchác bęđą. *FlawHist* 3v.]

»otrzeć oczy« [*szyk zmienny*] (4): *RejKup* i2; Lecź gdybyř otarł oczy áź do prawdy práwie/ Mogłbyř řie podziwować dziwney Bořkiey řpráwie. *RejWiz* 87v; Naydzyeřz thám fáłřz pod blářkiem iedno oczy otrzy *RejWiz* 97; *RejZwierc* 219v.

»otrzyć tramy« = *uzyskać zwrot długu* (1): Nic mnie po wálzým fygniecie [!]/ Wolałbych iuż otrzyć tramy/ Co z dawná ná borg bieramy. *RejZwierc* 236.

3. *Osuszyć przez wycieranie* [kogo, co] (26) : Też fie s්රzedz by mu fie w kąpieli woda w wízy nie lała/ bo to barzo s්රkodzi s්රuchowi. Ofsłatecznie trzeba ie otrzyć y zagrzác pieluśzkami cienkimi pierwiy gich przyogniu zagrzawłzi *FalZioł* V 35v.

otrzyć czym (3): *KromRozm II* h4; *RejPos* [308]; á tá łzámí polała nogi moie/ y włofámí s්රwemi otárłá. *WujNT Luc* 7/44.

W porównaniu (1): Bo otárłeś/ Pánie Iezu Chryśte/ wízelką łzę w oczách s්රwítych twoich/ iáko miła mátká/ ná obliczu miłych dźiatek s්රwoich. *LatHar* 598.

Zwroty: »otrzyć łzę ((z)łzy) (z oczu, a. od oczu, a. w oczach)« [szyk zmienny] (18): *SeklKat* P4; Otárłeś złzy z oczu moich cyełłac mye s්රmutnego/ Abych fie yuż wycźnye nie bał vpádku żadnego. *LubPs* O2v; Zepłuiie s්රmierć ná wieki/ á otrze Pan Bog łzę ze wízelákíey twarzy [*delebit dominus Deus lachrymam ab omni facie*] *BibRadz Is* 25/8; Abstergere lachrymas, Otrzyć łzy/ przełtác płákać. *Mącz* 449d; *SarnUzn* C3v; Oto powieda Ian s්රwíty [...] / á iż thám iuż Pan káždá łzę chce otrzyć z oczu wiernych s්රwoich. *RejAp* 176, 69v, 174v, 176; Przełtańcie od płáczu á otrzycie łzy s්රwoie/ ábowiem s්රynacźkowie wálzy wítaná á będą wam przywroceni *RejPos* 26, 198; *CzechRozm* 117v; *KarnNap* E2; *SkarŻyw* 22; *LatHar* 598; á sam Bog z nimi będzie Bogiem ich y otrze Bog wízelką łzę z oczu ich [*et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum*] *WujNT Apoc* 21/4, *Apoc* 7/11; *SiebRozmyśl* B.

»otrzyć oczy« [szyk zmienny] (3): *RejKup* r3; Ten Pan nędzną dułłę moyę z wycźney s්රmyerći wydárł Oczy moye s්ර gorących zleź sam łáłkáwye otárł *LubPs* aa2; Niecháy iuż twoy płácz wítanie Míey nádźieię dobrą w pánie. Wynidźże łtąd/ otrzy oczy *MWilkHist* Iv.

Szereg: »otrzyć i osuszać« (1): á po takowym naporzeniu w czwíerć godziny otarłłzy y ofuśzawłzi miełtca mokre/ mazać zawłze p(r)zercźconemi oleyki *FalZioł* V 19c.

Synonim: 3. *osuszyć*.

Formacje współrdzenne cf TRZEĆ.

Cf **OTARCIE, OTARTY**